

– Դրանք էլ մի տեսակ վաճառականներ են, – պատասխանեց նա. – դրանք էլ ունեն իրանց կրօնական մենավաճառութիւնները: Չանազանութիւնը միայն վաճառքի նիւթի մեջն է: Եւ վաճառականը միշտ խաբէբայ է, միշտ խարդախ է, միշտ անիրաւ է: Իբրեւ օրինակ, ես կը խօսեմ միայն այս վանքի վանահայր Կարապետ վարդապետի վրայ: Դա առաջ տեր Յուսկան որդու վանքի վանահայրն էր, որն այս կողմերի աննշան եւ ոչ այնքան արդիւնաւոր վանքերից մէկն է: Նա մտածեց ձեռք ձգել սուրբ աստոածածնի վանքը, եւ ի՞նչ միջոցով. – խոստացաւ մի քուրդ իշխանի, թէ տարեկան արդիւնքի կէսը նրան կը տայ, միայն թէ նա օգնէ իրան վանահայր լինելու, եւ այսպիսով հասաւ իր նպատակին: Եւ դուք ձեր աչքով տեսաք, թէ որպէ՛ս քուրդ իշխանի գործակալները, մտած մեր տաճարի սրբարանի մէջ, հսկում էին զանձանակների վրայ: Հիմա հարցնում եմ, դուք մի պարզ նմանութիւն չէ՞ք տեսնում այս եկեղեցականի եւ կառավարութեան կապալառոյի մէջ...:

Մեր խօսակցութիւնն ընդհատեց պառաւ կախարդի ձայնը, որն իր անրջային զառանցութեանց մէջ խօսում էր զանազան կցկտուր եւ մեզ անհասկանալի խօսքեր: Եւ զարմանալին այն է, որ նա խօսում էր խիստ մաքուր հայերէն լեզուով: Նրա խօսքերի մէջ ստեպ լսելի էր լինում անունս Յռիփսիմէ: «Ես կայրեմ ամբողջ... ասում էր նա. կը խորտակեմ նրա պարիսպները... իմ Յռիփսիմէն այնտեղ տխուր է... ես կ'ազատեմ նրան... մօտ է օրը... տազնապի մեծ օրը... արիւն, հուր եւ փոթորիկը կմաքրէ այս երկիրը... Յռիփսիմէ՛, շա՛տ տանջոեցար... ես կը սրբեմ քո արտասուքը»...

– Այս պառաւը միշտ խօսում է մի «ամբողջի» եւ այնտեղ պահուած մի «աղջկա» մասին, – ասացի ես Ասլանին:

– Դա նրա ցնորքն է... – պատասխանեց նա. – խելագարները շատ անգամ ունենում են մի երեւակայական ինքնագաղափար, որը մոռանալ կարող չեն...:

– Դա խօսում է հայերէն, եւ որքա՛ն լաւ է խօսում, ես առաջին անգամ լսում եմ դրա հայերէն խօսելը, – մէջ մտաւ Մարօն:

– Բոշաներն ամէն լեզուով խօսում են, – ասաց Ասլանը ժպտալով. – երեւի նա զգում է, որ Հայաստանումն է պառկած...:

– Բայց այս փոթորիկ վիուկը ինչո՞ւ լուռ է, – ասաց Մարօն, եւ խոնարհօղջով՝ համբուրեց Հիւբբիի երեսը:

– Նա խելացի է... – պատասխանեց Ասլանը, ապա խօսքը փոխեց, – դուք անելի լաւ կանեք, որ այժմ հեռանաք այստեղից. ահա մօտ է արեգակի ծագելը. թող ձեզ չտեսնեն այստեղ: